

УДК 657.01:338.24:001.4

Василь Лень

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА:
ОБҐРУНТУВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ, МОДЕЛЬ**

Василий Лень

**УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА ПРЕДПРИЯТИЯ:
ОБОСНОВАНИЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ, МОДЕЛЬ**

Vasil Len

**ACCOUNTING-ANALYTICAL SYSTEM OF THE ENTERPRISE:
SUBSTANTIATION OF THE DEFINITION, THE MODEL**

Проаналізовано різні погляди на трактування поняття «обліково-аналітична система», структури системи, взаємозв'язку її елементів. Обґрунтовано, що терміни «обліково-аналітична система» і «система обліково-аналітичного забезпечення» не є синонімами. Другий термін має більш вузьке наповнення порівняно з першим, а тому є його складовою. Аналіз елементів обліково-аналітичної системи показав, що в багатьох її дослідженнях визначень наводиться або неповний їх перелік, або елементи дублюються через їх наявність в інших перелічених елементах. До складових елементів обліково-аналітичної системи пропонується включати господарський облік, аналіз та необхідну зовнішню облікову та необлікову інформацію. На основі запропонованих елементів розроблено структурну модель обліково-аналітичної системи. Запропоновано визначення обліково-аналітичної системи як впорядкованої внутрішньої структури організації, яка накопичує дані господарського обліку та зовнішню позаоблікову інформацію для аналізу та формування звітності для внутрішніх і зовнішніх користувачів в необхідному для них розрізі. Пропонується також посилити дослідження з удосконалення термінології бухгалтерського обліку.

Ключові слова: визначення термінів, обліково-аналітична система, обліково-аналітичне забезпечення, ієрархія термінів, модель обліково-аналітичної системи підприємства.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 25.

Проанализированы разные точки зрения на трактование понятия «учетно-аналитическая система», структуры системы, взаимосвязи ее элементов. Доказано, что термины «учетно-аналитическая система» и «система учетно-аналитического обеспечения» не являются синонимами. Второй термин имеет более узкое наполнение сравнительно с первым, а поэтому является его составляющей частью. Анализ элементов учетно-аналитической системы показал, что в ряде ее исследованных определений приводится или неполный их перечень, или элементы дублируются через их наличие в других перечисленных элементах. К составным элементам учетно-аналитической системы предлагается включать хозяйственный учет, анализ и необходимую внешнюю учетную и неучетную информацию. На основе предложенных элементов разработана структурная модель учетно-аналитической системы. Предложено определение учетно-аналитической системы как упорядоченной внутренней структуры организации, которая накапливает данные хозяйственного учета и внешнюю неучетную информацию для анализа и формирования отчетности для внутренних и внешних пользователей в необходимом для них разрезе. Предлагается также усилить исследование по совершенствованию терминологии бухгалтерского учета.

Ключевые слова: определение понятий, учетно-аналитическая система, учетно-аналитическое обеспечение, иерархия терминов, модель учетно-аналитической системы предприятия.

Рис.: 1. Табл.: 1. Библ.: 25.

The analysis of different points of view on the interpretation of the concept «accounting and analytical system», the system structure, the correlation of its elements is carried out in the article. It is proved, that the terms «accounting and analytical system» and «system of accounting and analytical support» are not synonymous. The second term has a narrower content compared to the first and, therefore, is part of it. The analysis of the elements of accounting and analytical system revealed, that the partial list of elements is presented in the range of investigated definitions or the elements are duplicated because of the presence of these elements in other listed elements. It is recommended to include into accounting and analytical system such constituent elements, as accounting, analysis and necessary external accounting and non-accounting information. The structural model of the accounting and analytical system is formed on the basis of recommended elements. It is offered to define «accounting and analytical system» as the arranged internal structure of the organization, which collects the data of accounting and external non-accounting information for the analysis and formation of reporting forms for the internal and external users in required aspects. It is also recommended to extend investigation on the improvement of the terminology of accounting.

Key words: definition of terms, accounting and analytical system, accounting and analytical support, hierarchy of terms, the model of accounting and analytical system of the enterprise.

Fig.: 2. Tabl.: 1. Bibl.: 8.

JEL Classification: M 00

Постановка проблеми. В умовах розширення міжнародних зв'язків в Україні та переходом на ринкові засади господарювання зросли темпи збагачення словникового складу багатьох мов, у тому числі й мови бухгалтерського обліку, яка супроводжується появою нових термінів. Під терміном частіше за все розуміють слово або словосполу-

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

чення, або просто мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної сфери знань [1]. Оскільки система бухгалтерського обліку відбиває інтеграцію господарської діяльності економічного суб'єкта, остільки метамова бухгалтерського обліку прагне до створення все нових узагальнюючих понять для об'єднання груп урахованої інформації. В ринкових умовах зростає роль інформації в забезпеченні менеджменту організації, а тому серед професійних термінів бухгалтерської науки слід відзначити появу термінів, пов'язаних з інформаційним забезпеченням управління підприємством. Набули поширення відносно нові терміни, пов'язані зі збором, обробленням та передачею інформації для управління. Значна частина вчених працює над узгодженням цієї нової термінології, а також встановленням її ієрархії. Важливість та актуальність таких досліджень пояснюється тим, що термінологія позначає наукові поняття і задовольняє потреби спілкування фахівців за умови, якщо вона є загальноприйнята, унормована, відповідає вимогам до термінів. Отже, проблеми узгодження термінів та їх змістовного наповнення мають суттєве наукове і практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження термінології, пов'язаної зі збором, обробленням та передачею інформації для управління здійснювали багато вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема: Т. А. Гоголь, Г. Г. Кірейцев, М. І. Кутер, Б. Нідлз, Л. В. Попова, Г. В. Савицька, Я. В. Соколов, П. Я. Хомин, М. Г. Чумаченко. Їхніми та напрацюваннями інших науковців зроблено суттєвий внесок у розвиток термінології та понятійного апарату бухгалтерського обліку. Проте термінам як об'єктам лінгвістичних досліджень приділяється дуже недостатньо уваги, про що також свідчить недостатність бухгалтерських термінів у Національному банку стандартизованих науково-технічних термінів [2].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У наукових джерелах існують різні тлумачення термінів «обліково-аналітична система», «система обліково-аналітичного забезпечення», «обліково-аналітичне забезпечення», їх аналогів та їхньої ієрархії в інформаційному забезпеченні діяльності організації, що не сприяє адекватному сприйняттю предмета, який обговорюється, різними дослідниками та практиками.

Мета статті. Метою статті є узагальнення напрацювань учених щодо сутності поняття «обліково-аналітична система», уточнення його визначення та розроблення структурної моделі обліково-аналітичної системи.

Виклад основного матеріалу. Активний розвиток економіки й нових форм господарсько-фінансової діяльності, якісне відновлення методів і форм організації господарського обліку визначили істотне поповнення складу термінології бухгалтерського обліку, у тому числі пов'язаної з інформацією для управління. У зв'язку з цим широкого поширення набули терміни «обліково-аналітична система», «система обліково-аналітичного забезпечення», «обліково-аналітичне забезпечення».

Трактування понять окремими науковцями «обліково-аналітична система» та «система обліково-аналітичного забезпечення» наведені в таблиці.

Таблиця

*Змістовне наповнення понять «обліково-аналітична система»
та «система обліково-аналітичного забезпечення»*

Автор, (рік)	Зміст поняття
1	2
Обліково-аналітична система	
І. П. Ульянов, Л. В. Попова [3], (1999)	Обліково-аналітична система — система, яка створюється у результаті формування інформації, джерелами якої є облікові та звітні дані бухгалтерського та інших видів обліку
М. С. Кузьміна [4], (2007)	... управлінський облік являє собою обліково-аналітичну систему, що покликана забезпечити інформаційні потреби менеджменту
С. Н. Петренко [5], (2007)	Обліково-аналітична система – синтез обліку, аналізу, планування і контролю

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Закінчення таблиці

1	2
Л. В. Попова, Б. Г. Маслов, И. А. Маслова [6], (2008)	Обліково-аналітична система – це повністю або частково децентралізована система , елементарні системи якої здійснюють збір, обробку та оцінку усіх видів інформації, що необхідна для прийняття управлінських рішень на мікро- та макrorівнях
Л. В. Усатова, [7], (2008)	Обліково-аналітична система – комплекс взаємодіючих і взаємозалежних елементів , що забезпечують процес безперервного цілеспрямованого збору, обробки й оцінки інформації, необхідної для планування діяльності, розробки, прийняття й реалізації ефективних управлінських рішень
Я. В. Соколов, Є. В. Негашев, [8] (2009)	Обліково-аналітична система – це система, що базується на бухгалтерській інформації, що включає оперативні дані , які використовуються для економічного аналізу статистичної, технічної, соціальної та інших видів інформації
О. М. Євстаф'єва [9], 2011	Обліково-аналітична система – це впорядкована сукупність взаємодіючих, взаємозалежних елементів , що дозволяють сформувати обліково-аналітичне забезпечення бізнесів-процесів комерційної організації за допомогою збору, реєстрації, узагальнення, аналізу інформації й здійснення контрольних дій з метою оцінки ризиків істотного її перекручування; забезпечує реалізацію основних функцій управління, у тому числі облікової, аналітичної, планування, контролю, мотивації й регулювання для прийняття ефективних рішень на всіх рівнях управління
Н. Н. Хахонова [10], (2012)	Під обліково-аналітичною системою пропонується розуміти систему, що включає облікову, аналітичну й контрольну підсистеми , що базується на обліковій і позаобліковій інформації, що дозволяє забезпечити необхідною інформацією не тільки поточне, оперативне, але й стратегічне управління комерційною організацією
І. М. Кирилов [11], (2012)	Обліково-аналітична система – це система, що є однією із складових загальної системи , вона ґрунтується тільки на бухгалтерській інформації й здійснюється працівниками бухгалтерії
В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук [12], (2013)	Обліково-аналітична система – це система, що ґрунтується на даних оперативного, статистичного, фінансового і управлінського обліку, включаючи оперативні дані , і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу, довідкову та інші види інформації
О. В. Баянова [13], (2014)	Обліково-аналітична система управління – це інтегрована система, що поєднує виробничий облік, управлінський аналіз і управлінський контроль , що дозволяє задовольнити інформаційні потреби управлінського персоналу й підвищити ефективність управління
Система обліково-аналітичного забезпечення	
М. З. Пизенгольц, [14], (2002)	Система інформаційно-облікового забезпечення – інтегрована система, що включає питання як безпосередньо бухгалтерського обліку, так і планування, контролю, аналізу роботи підприємства з метою ухвалення управлінських рішень щодо вдосконалення виробництва, зниження затрат і підвищення фінансових результатів діяльності підприємства
Т. Г. Камінська [15], (2006)	Система обліково-аналітичного забезпечення фінансового менеджменту – безперервне, цілеспрямоване формування відповідних інформаційних потоків , підпорядкованих вимогам аналізу, планування та підготовки і контролю фінансових управлінських рішень
Л. В. Нападівська, М. Добя, Ш. Сандер, Р. Матезич та ін. [16], (2008)	Під системою обліково-аналітичного забезпечення управління суб'єктом господарювання слід розуміти сукупність підсумкової інформації про стан та результати його діяльності, зосередженої в різних формах фінансової та управлінської (внутрішньогосподарської) звітності
Л. О. Волощук [17], с. 330], (2011)	Система обліково-аналітичного забезпечення управління – єдність підсистем обліку, аудиту та аналізу , що взаємодіють через інформаційні потоки у процесі формування і передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством, а також зовнішніми користувачами
Л. Я. Тринька, [18, с. 3], (2012)	Система обліково-аналітичного забезпечення є складовою загальної системи управління , що ідентифікує коло її користувачів, їх інформаційні потреби
А. Г. Загородній [19], (2012)	Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства – це сформована на засадах системного підходу форма організації усіх видів обліку та аналізу , метою якої є забезпечення менеджерів підприємства та інших зацікавлених осіб інформацією для прийняття поточних і стратегічних управлінських рішень, а також для контролю за їхньою реалізацією. Ця система об'єднує підсистеми облікового та аналітичного забезпечення, а також підсистему контролю. Перша підсистема охоплює усі види обліку (фінансовий, податковий, управлінський), друга – усі види фінансового та економічного аналізу, а третя – внутрішній та фінансовий контроль суб'єкта господарювання

Дані таблиці свідчать, що багатьма авторами в одному розумінні застосовуються терміни «обліково-аналітична система» та «обліково-аналітичне забезпечення». На наш погляд, терміни «обліково-аналітична система» та «система обліково-аналітичне забез-

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

печення» є окремими. Найбільш широке наповнення має термін «обліково-аналітична система», а термін «система обліково-аналітичного забезпечення» є йому підпорядкованим тому, що у другому терміні є слово «забезпечення», яке обмежує його зміст порівняно з терміном «обліково-аналітична система». Тобто є обліково-аналітична система і є її підсистема обліково-аналітичного забезпечення, яка має тематичні елементи (підсистеми наступного рівня) [20]. Перший термін за нашим розуміння характеризує систему, яка виробляє інформацію для зовнішніх та внутрішніх користувачів, а другий – характеризує її підсистему, яка виробляє інформацію (кінцевий продукт) для прийняття управлінських рішень внутрішніми користувачами.

Дані таблиці також свідчать про поступове у часі наповнення та уточнення змісту терміна «обліково-аналітична система». Так, І. П. Ульянов та Л. В. Попова (1999 рік) джерелами інформації формування інформації в обліково-аналітичній системі вважали облікові та звітні дані бухгалтерського та інших видів обліку [3]. Критичний підхід до цього визначення виявляє певні його недоліки. Зокрема, складання бухгалтерської звітності є завершальним етапом бухгалтерського обліку, а тому слово «звітність» у визначенні можна було пропустити. Вказування на інші види обліку теж можна було пропустити, тому що всі види обліку об'єднує поняття «господарський облік» [21]. Не є логічним у визначенні і твердження, що система утворюється в результаті формування інформації, адже все навпаки – система створює (формує) результат. Незважаючи на висловлені зауваження щодо визначення обліково-аналітичної системи цими авторами, слід віддати їм належне за підняття проблеми, а також за поштовх для її подальших досліджень. Адже ніщо, що створене вперше, не є абсолютно досконалим. Про це свідчать також і подальші дослідження Л. В. Попової та інших [6], які у 2008 році суттєво розширили й удосконалили зміст поняття. Зокрема: розширені джерела використовуваної інформації; визначено, що інформація збирається, обробляється та оцінюється; зазначено, що ця інформація використовується на мікро- та макрорівнях для управління. Проте з визначення поняття зникло слово облік, що суттєво розширює його зміст, не конкретизує його. У цьому ж році аналогічне за суттю визначення обліково-аналітичної системи наводить Л. В. Усатова [7], а у 2011 році О. М. Євстафьева [9].

У 2009 році Я. В. Соколов та Є. В. Негашев [8] вже подають дещо звужене, але більш конкретне визначення поняття, вказуючи, що обліково-аналітична система ґрунтується на бухгалтерській інформації, що включає оперативні дані. Вони також вказують, що ці дані «використовуються для економічного аналізу статистичної, технічної, соціальної та інших видів інформації». Проте наведене ними визначення має логічний недолік у тому, що за визначенням поняття можна зрозуміти що дані бухгалтерського обліку використовуються для економічного аналізу статистичної, технічної, соціальної та інших видів інформації.

Н.Н. Хахонова [10] у 2012 році розглядає обліково-аналітичну систему як сукупність облікової, аналітичної та контрольної підсистем, які базуються на обліковій та необліковій інформації, що дозволяє забезпечити необхідною інформацією не тільки поточне й оперативне, а й стратегічне управління комерційною організацією. Наведена Н. Н. Хахоновою сукупність підсистем, на наш погляд, являє собою управлінський облік, який поряд з обліковою інформацією використовує для формування внутрішньої звітності для управління й необлікову, у тому числі зовнішню [22]. О.В. Баянова (2014 рік) визначає обліково-аналітичну систему управління як інтегровану систему, що поєднує виробничий облік, управлінський аналіз і управлінський контроль, що дозволяє задовольнити інформаційні потреби управлінського персоналу й підвищити ефективність управління [13]. Недоліком цього визначення є обмеження обліку лише виробничим. Доречніше, на нашу думку, було б у визначенні вказати на господарський облік,

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

який включає в себе як бухгалтерський облік, так й інші види обліку, які у процесі своєї діяльності здійснює підприємство (кадровий, науково-технічний, екологічний тощо), а також вказати на використання зовнішньої неекономічної інформації [23; 24].

Наведені визначення поняття не відповідають вимогам до їх визначення. Зокрема, допускається тавтологія (визначення системи через систему [6; 8; 10; 12]. Багато визначень є надто розширеними [6; 7] або звуженими [8; 11; 12], багатослівними [9], або за своєю суттю збігаються з визначеннями управлінського обліку [5; 13]. М. З. Пізенгольц наводить визначення системи інформаційно-облікового забезпечення, яке по суті більше відповідає визначенню обліково-аналітичної системи.

На підставі наведених у таблиці визначень обліково-аналітичної системи та тексту досліджуваних робіт різних авторів можна зробити висновок, що дослідники однозначно погоджуються, що метою створення обліково-аналітичної системи є формування внутрішньої управлінської та зовнішньої звітності підприємства.

За сукупністю досліджень попередників ними виділяються такі елементи (складові) обліково-аналітичної системи: бухгалтерський облік; виробничий облік; управлінський облік; оперативний облік; інші види обліку; інші види внутрішньогосподарського обліку; аналіз; планування; контроль; звітність; інша зовнішня інформація. Щодо елементів планування, контролю, внутрішньої звітності, то вони є складовими управлінського обліку, який є складовою бухгалтерського обліку, який, у свою чергу, є підсистемою господарського обліку. Елемент «зовнішня звітність» є складовою елемента «бухгалтерський облік», адже складання бухгалтерської звітності є завершальним етапом бухгалтерського обліку. Оперативний облік теж ведеться для управління підприємством і є складовою управлінського обліку. Сам управлінський облік поділяють на 2 рівні: тактичний (виробничий облік) та стратегічний (облік для прийняття стратегічних рішень). До того ж в управлінському обліку використовується також внутрішня та зовнішня необлікова інформація. Для заповнення певних статистичних форм та підготовки звітності з корпоративної соціальної відповідальності також використовується й неекономічна інформація, яка накопичується в результаті діяльності підприємства (кадрова, екологічна, науково-технічна тощо), накопичення якої можна ідентифікувати як інші види внутрішньогосподарського обліку. На наш погляд, елементи «бухгалтерський облік», «виробничий облік», «управлінський облік», «оперативний облік», інші види обліку, інші види внутрішньогосподарського обліку, планування, контроль та звітність можна об'єднати в один елемент вищого рівня – господарський облік [21; 22; 23]. Дані господарського обліку в сукупності з зовнішньою інформацією є інформаційною базою (підґрунтям) для аналізу і складання внутрішньої управлінської звітності. Для зовнішньої звітності використовуються дані фінансового обліку, який є підсистемою бухгалтерського обліку. Для управлінської звітності поряд з бухгалтерською інформацією використовується й необлікова, яка додатково аналізується, переробляється у формат, сприйнятний для її користувачів, у певних випадках наводяться альтернативні варіанти.

До інших складових елементів обліково-аналітичної системи практично всі автори включають аналіз.

Зважаючи на те, що для прийняття управлінських рішень використовується зовнішня інформація, яка може впливати на діяльність підприємства та її результати, цей елемент має право включення до визначення поняття. До використовуваної зовнішньої інформації належить «нормативно-правова, методична, технічна, організаційна та іншого роду інформація, яка в сукупності може розглядатися як інформаційно-довідкова інформація» [24].

Обліково-аналітична система має свої тематичні елементи (підсистеми), у яких виділяються підсистеми нижчого рівня, що дозволяє віднести це поняття до категоріального (рис).

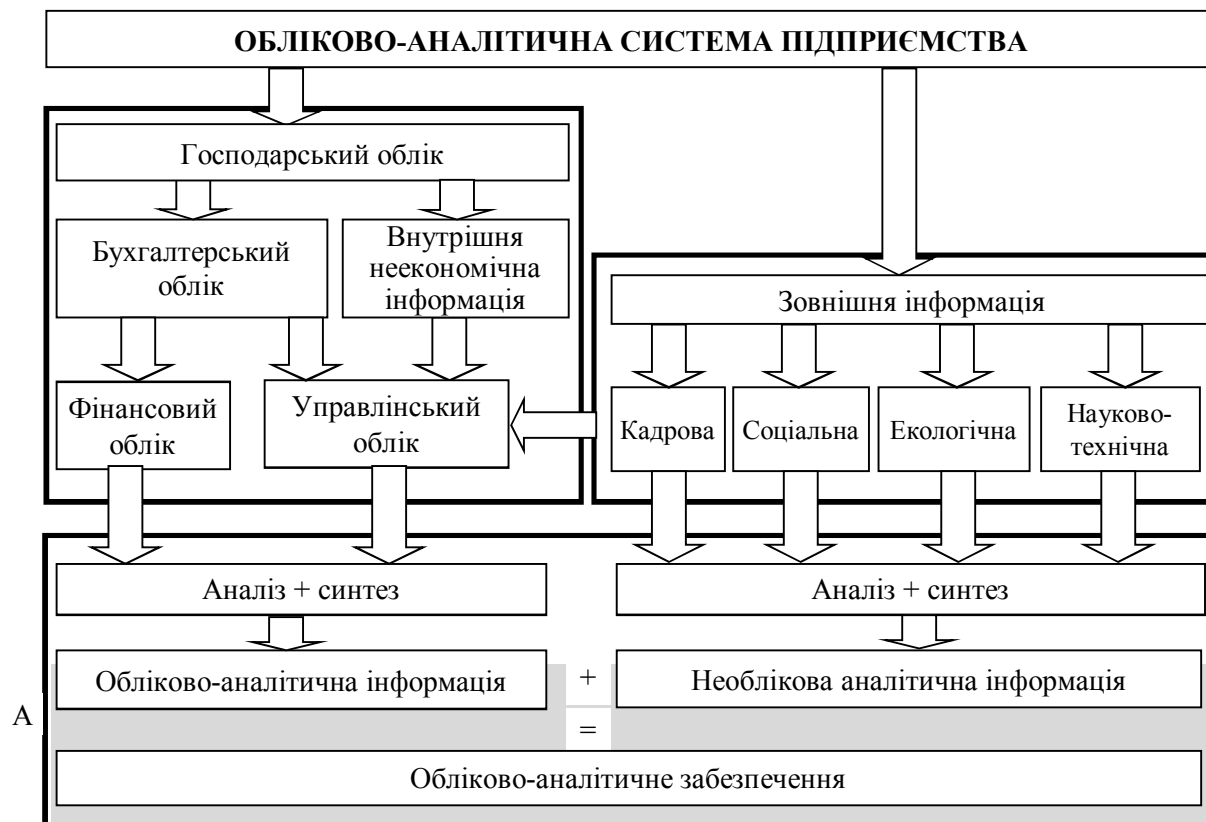

Рис. Модель обліково-аналітичної системи організації

Джерело: розроблено автором.

М. В. Медвідь та О. Б. Дембровська зазначають, що термін повинен володіти абсолютною однозначністю (у будь-якому контексті він повинен виражати лише одне поняття) [1]. Відповідно, одне поняття повинно визначатись одним терміном. Під системою (грец. *σύστημα* – складене з частин, з'єднання) розуміють порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням та взаємним зв'язком частин чого-небудь [25].

Термін «обліково-аналітична система» складається з двох слів, які свідчать, що в цій системі здійснюється облік і аналіз. Облікова підсистема продукує необроблену для прийняття рішень інформацію, а аналітична підсистема здійснює її оброблення та в необхідних випадках оброблення зовнішньої інформації та надає звіти менеджерам у необхідному для них розрізі (виробляє конкретний продукт – забезпечення).

На основі проведеного дослідження пропонується таке визначення обліково-аналітичної системи: **обліково-аналітична система – це впорядкована внутрішня структура організації, яка накопичує дані господарського обліку та зовнішню позаоблікову інформацію для аналізу та формування звітності для внутрішніх і зовнішніх користувачів у необхідному для них розрізі.** Обліково-аналітична система організації дозволяє сформувати обліково-аналітичне забезпечення управління бізнес-процесами на основі використання методик обліку, аналізу, планування та контролю.

Висновки та пропозиції. На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки і пропозиції:

1. Обліково-аналітична система на підприємстві організовується з метою забезпечення зовнішніх і внутрішніх споживачів інформацією, достатньою для ухвалення ефективних управлінських рішень в умовах невизначеності конкурентного середовища.

2. Під обліково-аналітичною системою організації слід розуміти впорядковану внутрішню структуру організації, яка накопичує дані господарського обліку та зовнішню позаоблікову інформацію для аналізу та формування звітності для внутрішніх і зовнішніх

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

користувачів у необхідному для них розрізі, а під системою обліково-аналітичного забезпечення – підсистему обліково-аналітичної системи підприємства, яка продукує кінцевий продукт – забезпечення (звіти, аналітичні довідки, розрахунки, обґрунтування тощо).

3. Обліково-аналітична система організації не є сталою у часі і просторі, а зазнає постійних змін у відповідь на зміни у техніці та технології отримання та оброблення інформації та потреб менеджерів в інформації для управління. Тобто між обліково-аналітичною системою та менеджерами (організації та зовнішніми користувачами) існує тісний зворотний зв'язок.

4. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про необхідність посилення досліджень термінології бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Медвідь М. В. Термін як елемент сучасної термінологічної системи [Електронний ресурс] / М. В. Медвідь, О. Б. Дембровська. – Режим доступу : http://elibrary.nubip.edu.ua/10199/1/Термін_як_елемент_сучасної_термінологічної_системи.pdf.
2. Національний банк стандартизованих науково-технічних термінів. – Режим доступу : http://www.ukrndnc.org.ua/index.php?option=com_terminus&Itemid=194&task=view&id=39021.
3. Ульянов И. П. Бухгалтерский учет : пособие для бухгалтера и менеджера / И. П. Ульянов, Л. В. Попова. – М. : Бизнес-Информ, 1999. – 292 с.
4. Кузьмина М. С. О развитии методологии управленческого учета / М. С. Кузьмина // Бухгалтерский учет. – 2007. – № 1. – С. 77–78.
5. Петренко С. М. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем : монографія / С. М. Петренко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2007. – 290 с.
6. Попова Л. В. Основные теоретические принципы построения учетно-аналитической системы / Л. В. Попова, Б. Г. Маслов, И. А. Маслова // Финансовый менеджмент. – 2008. – № 3. – С. 34–67.
7. Усатова Л. В. Формирование управленческой и налоговой составляющей учетно-аналитической системы расходов в условиях неопределенности в период трансформации международных стандартов : автореф. дис. ... д-ра экон. наук / Л. В. Усатова. – Орел, 2008. – 48 с.
8. Соколов Я. В. Бухгалтерский управленческий учет: от истоков до наших дней : монография / Я. В. Соколов. – М. : Аудит: ЮНИТИ, 2009. – 213 с.
9. Евстафьева Е. М. Методология формирования учетно-аналитического обеспечения управления собственным капиталом коммерческой организации / Е. М. Евстафьева // Управленческий учет. – 2011. – № 1. – С. 4–13.
10. Хахонова Н. Н. Теоретико-методологическое исследование категории «учетно-аналитическая система» управления коммерческой организации / Н. Н. Хахонова // Фундаментальные исследования. Экономические науки. – 2012. – № 9. – С. 231–234.
11. Кирилов И. Н. Теоретические аспекты развития системы учетно-аналитического обеспечения управленческих решений на предприятии / И. Н. Кирилов // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 5: Экономика. – 2012. – Вып. 2. – С. 231–234.
12. Рожелюк В. М. Концептуальні основи обліково-аналітичного забезпечення системи менеджменту підприємства / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 1. – С. 270–274.
13. Баянова О. В. Формирование учетно-аналитической системы управления затратами на оплату труда : монография / О. В. Баянова. – Пермь : ИПЦ «ПрокростЪ», 2014. – 312 с.
14. Пизенгольц М. З. Бухгалтерский управленческий учет / М. З. Пизенгольц. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 2002. – Т. 2, ч. 2. – 400 с.
15. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.06.04 / Т. Г. Камінська. – К., 2006. – 20 с. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/ard/2006/06ktgmsp.zip>.
16. Теорія бухгалтерського обліку : монографія / [Л. В. Нападовська, М. Добія, Ш. Сандер, Р. Матезич та ін.] ; за заг. ред. Л. В. Нападовської. – К. : КНТУ, 2008. – 735 с.

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

17. *Волощук Л. О.* Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства / Л. О. Волощук // *Праці Одеського політехнічного університету. Економіка. Управління.* – 2011. – Вип. 2 (36). – С. 329–338.

18. *Тринька Л. Я.* Проблеми обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки підприємств / Л. Я. Тринька // *Науковий вісник нац. університету біоресурсів і природокористування України. Економіка. аграрний менеджмент, бізнес.* – 2012. – № 177, ч. 4. – С. 177–182.

19. *Загородній А. Г.* Консолідація обліково-аналітичної інформації / А. Г. Загородній // *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : збірник наукових праць / відповідальний редактор О.С. Кузьмін.* – Львів : Львівська політехніка, 2012. – С. 92–99.

20. *Лень В. С.* Обліково-аналітичне забезпечення: визначення поняття / В. С. Лень // *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : І Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 11 грудня 2015 р.).* – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2015. – С. 69–73.

21. *Лень В. С.* Облік і аудит. Вступ до фаху : навч. посіб. / В. С. Лень, В. А. Нехай ; за ред. В. С. Лєня. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 256 с.

22. *Лень В. С.* Управлінський облік : навч. посіб. / В. С. Лень. – 2-ге видання. – К. : Знання-Прес, 2006. – 317 с.

23. *Лень В. С.* Господарський облік: дефініція та зміст / В. С. Лень // *Вісник ЧДТУ. Серія «Економічні науки».* – 2012. – № 56 (1). – С. 284–289.

24. *Гоголь Т. А.* Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу : монографія / Т. А. Гоголь. – Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2014. – 384 с.

25. *Академічний тлумачний словник (1970–1980)* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/zabezpechuvaty>.

References

1. Medvid, M.V. & Dembrovska, O.B. (2011). *Termin yak element suchasnoi terminologichnoi systemy [The term as part of the modern terminology system]*. Retrieved from http://elibrary.nubip.edu.ua/10199/1/Термін_як_елемент_сучасної_термінологічної_системи.pdf.

2. Natsionalnyi bank standartyzovanykh naukovo-tekhnichnykh terminiv [National Bank standardized scientific and technical terms]. Retrieved from http://www.ukrnc.org.ua/index.php?option=com_terminus&Itemid=194&task=view&id=39021.

3. Ulianov, I.P. & Popova, L.V. (1999). *Bukhgalterskii uchet: posobie dlia bukhgaltera i menedzhera [Accounting: A Manual for the accountant and manager]*. Moscow: Biznes-Inform (in Russian).

4. Kuzmina, M.S. (2007). O razvitii metodologii upravlencheskogo ucheta [On the development of the methodology of management accounting]. *Bukhhalterskiy uchet – Accounting*, no. 1, pp. 77–78 (in Russian).

5. Petrenko, S.M. (2007). *Informatsiine zabezpechennia vnutrishnoho kontroliu hospodarskykh system [Information support of internal control of systems business]*. Donetsk : DonNUET (in Ukrainian).

6. Popova, L.V., Maslov, B.G. & Maslova I.A. (2008). Osnovnye teoreticheskie printsipy postroeniia uchetno-analiticheskoi sistemy [The basic theoretical principles of construction of accounting and analytical systems]. *Finansovyi menedzhment – Financial management*, no. 3, pp. 34–67 (in Russian).

7. Usatova L.V. (2008). Formirovanie upravlencheskoi i nalogovoi sostavliaiuschei uchetno-analiticheskoi sistemy raskhodov v usloviiah neopredelennosti v period transformatsii mezhdunarodnykh standartov [Formation of administrative and tax accounting and analytical component of the costs of the system under conditions of uncertainty in the transformation of the international standards]. *Extended abstract of doctor's thesis*. Orel (in Russian).

8. Sokolov, Ya. V. (2009). *Bukhgalterskii upravlencheskii uchet: ot istokov do nashykh dnei [Management accounting: from the beginnings to the present day]*. Moscow: Audit: YuNITI (in Russian).

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

9. Evstafeva, E.M. (2011). Metodologiya formirovaniia uchetho-analiticheskogo obespecheniia upravleniia sobstvennym kapitalom kommercheskoi orhanizatsii [Methodology of formation of accounting and analytical providing control management of own capital of commercial organizations]. *Upravlencheskyi uchet – Management Accounting*, no. 1, pp. 4–13 (in Russian).

10. Khakhonova, N.N. (2012). Teoretiko-metodologicheskoe issledovanie katehorii «uchetho-analiticheskaiia sistema» upravleniia kommercheskoi organizatsii [Theoretical and methodological research category “registration-analytical system” management of the commercial organization]. *Fundamentalnye issledovaniia. Ekonomicheskie nauki – Basic research. Economics*, no. 9, pp. 31–234 (in Russian).

11. Kirilov, I.N. (2012). Teoreticheskie aspekty razvitiia sistemy uchetho-analiticheskogo obespecheniia upravlencheskikh reshenii na predpriiatii [Theoretical aspects of the system of accounting and analytical support of managerial decisions at the enterprise]. *Vestnik Adygeiskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 5: Ekonomika – Bulletin of the Adygeya State University. Ser. 5: The Economy*, no. 2, pp. 231–234 (in Russian).

12. Rozheliuk, V.M. & Denchuk, P.N. (2013). Kontseptualni osnovy oblikovo-analitychnoho zabezpechennia systemy menedzhmentu pidpriemstva [Conceptual framework of accounting and analytical support of enterprise management systems]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development*, no. 1, pp. 270–274 (in Ukrainian).

13. Baianova, O.V. (2014). *Formirovanie uchetho-analiticheskoi sistemy upravleniia zatratami na oplatu truda [Formation of registration-analytical cost management system for wages]*. Perm: IPTs “ProkrostЪ” (in Russian).

14. Pizengolts, M.Z. (2002, vol. 2, part 2). *Bukhhalterskyi upravlencheskii uchet [Management accounting]* (4th ed., rev. and enl.). Moscow: Finansy i statistika (in Russian).

15. Kaminska, T.G. (2006). Oblikovo-analitychne zabezpechennia finansovoho menedzhmentu v sils-kohospodarskykh pidpriemstvakh [Accounting-analytical providing of financial management]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Nats. ahrar. un-t. Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/ard/2006/06ktgmsp.zip1>.

16. Napadovska, L.V. (ed.), Dobiia, M., Sander, Sh., Matezych, R. et al. (2008). *Teoriia bukhalterskoho obliku [Theory of Accounting]*. Kyiv: KNTU (in Ukrainian).

17. Voloshchuk, L.O. (2011). Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia innovatsiinym rozvytkom pidpriemstva [Accounting and analytical support of innovative development of enterprise]. *Pratsi Odeskoho politekhnichnogo universytetu. Ekonomika. Upravlinnia – Works of the Odessa polytechnic university. Economy. Management*, no. 2 (36), pp. 329–338 (in Ukrainian).

18. Trynka, L.Ya. (2012). Problemy oblikovo-analitychnoho zabezpechennia v systemi ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv [Problems of accounting and analytical support system of economic security companies]. *Naukovyi visnyk nats. universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Ekonomika. ahrarnyi menedzhment, biznes – Scientific Journal the Agricultural University of Ukraine. Economy. Agricultural management business*, no. 177, part. 4, pp. 177–182 (in Ukrainian).

19. Zahorodnii, A.H. (2012). Konsolidatsiia oblikovo-analitychnoi informatsii [Consolidation accounting and analytical information]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku – Management and business in Ukraine: stages of becoming and development problems* (ed. O.Ye. Kuzmin). Lviv: Lvivska politekhnika, pp. 92–99 (in Ukrainian).

20. Len, V.S. (2015). Oblikovo-analitychne zabezpechennia: vyznachennia poniattia [Accounting and analytical support: definition]. Proceedings from *Bukhhalterskyi oblik, opodatkovannia, analiz i audyt: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku: I Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia – Accounting, tax, audit and analysis: current state, problems and prospects: the First International Scientific and Practical Conference*. (Chernihiv, December 11, 2015). Chernihiv: Chernih. Nats. Tekhnol. Un-t, pp. 69–73. Retrieved from <http://ekona.org.ua/repository/view/270/>.

21. Len, V.S. (ed.) & Nekhai, V.A. (2009). *Oblik i audyt. Vstup do fakhu [Accounting and Auditing. Entry to the profession]*. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury. Retrieved from <http://ekona.org.ua/repository/view/232/>.

22. Len, V.S. (2006). *Upravlinskyi oblik [Management accounting]* (2th ed.). Kyiv: Znannia-Pres (in Ukrainian).

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

23. Len, V.S. (2012). *Hospodarskyi oblik: defnitsiia ta zmist* [Economic Accounting: definition and content]. *Visnyk ChDTU. Serii ekonomichni nauky – Visnyk of Chernihiv State Technological University Series “Economic sciences”*, no. 56 (1), pp. 284–289. Retrieved from <http://ekona.org.ua/repository/view/128/>.

24. Hohol, T.A. (2014). *Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia pidpriemstv maloho biznesu* [Accounting and analytical support for management of small businesses]. Chernihiv: Vydavets Lozovyi V.M. (in Ukrainian).

25. *Akademichnyi tlumachnyi slovnyk (1970–1980)* [Academic Explanatory Dictionary (1970–1980)]. Retrieved from <http://sum.in.ua/s/zabezpechuvaty>.

Лень Василь Степанович – кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Лень Василий Степанович – кандидат экономических наук, профессор, профессор кафедры бухгалтерского учета, налогообложения и аудита, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Len Vasyl – PhD in Economics, Professor, Professor of Department of Accounting, Taxation and Auditing, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: vasil_len@meta.ua